

Вокальний квартет «Акорд» під керівництвом Євгена Гунька – це колектив, що поєднує в собі художню довершеність, технічну точність та культурну місію. Його репертуар – це пісенна енциклопедія української душі, що об'єднує в собі духовну та національну самобутність.

Ціннісні домінанти творчості колективу – любов до Батьківщини, віра, моральність та шана до традиції – стали основою для формування естетичних і світоглядних орієнтирів цілого покоління слухачів. У контексті глобальних викликів саме такі мистецькі явища утверджують і зберігають українську культурну ідентичність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атаманчук Е. Творча постать диригента-хормейстера Євгена Гунька в контексті хорового мистецтва та музичної освіти Тернопільщини. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку*: матер. міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.) У 2 ч. Ч. 2 / Харків. держ. акад. культури ; [під ред. доц. Н. Рябухи та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. С.225-227.
2. Гапій В. Вокальний квартет Акорд-Стою я в лісі самотою. *YouTube*. 23.03.2012. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vTwRZhy-YKs> (дата звернення: 03.03.2025)
3. Канюка А. Г., Проців Л. Й. Творча діяльність диригентського класу Євгена Гунька. Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія. Тернопіль, 2018. С. 315-321.
4. Ой, музику дуже люблю. Обробки для хору та чоловічого квартету Євгена Гунька. Тернопіль: кафедра музикознавства, методики музичного виховання та вокально-хорових дисциплін, 2010.
5. Топорівська Я. В. Чоловічий вокальний квартет «Акорд». Мистецька діяльність у сучасному соціокультурному просторі (25-літній творчий внесок факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка): колективна монографія. Тернопіль, 2018. С. 94-107.

Ярослав БАРАНЦЕВ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна*

АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЙНОГО ПОТРАКТУВАННЯ СУЧАСНОГО МЕДІАДИСКУРСУ

Сучасний медіадискурс є багатовимірним явищем, у якому мова постає активним виразником не лише інформаційного аспекту трансльованих повідомлень, але й цілого світогляду, ціннісних орієнтирів і соціальних норм, що в ній відбиваються. Цілком небезпідставно британський мовознавець й один з основоположників критичного дискурс-аналізу Н. Ферклаф, який вивчає мову

як конструктор соціальної реальності, у своїй дослідницькій програмі зауважує, що аналіз текстів і практик доцільно поєднувати з аналізом інституційного й ширшого соціального та культурного контекстів медіапрактик, зокрема відносин влади й ідеології [6, с. 33]. Зазначений погляд на дискурс прокладає шлях до інтеграції засад науки про мову з теоретичними положеннями інших галузей людського знання, що, зрештою, має сформувати дослідницьку базу для лінгвокультурологічного підходу до вивчення текстів різної природи як репрезентантів суспільної свідомості, який можна узагальнити у вигляді єдиної формули: як власне лінгвальні засоби, що належать до різних рівнів мовної ієрархії, розкривають і – що не менш важливо – формують культурні цінності та соціальні норми, відбиті в когнітивній площині породжуваних дискурсів у вигляді лінгвокультурних феноменів. Як наслідок активної взаємодії та взаємопроникнення гуманітарних наук в останні десятиліття заявила про себе галузь, що покликана досліджувати феномен цінностей у сукупності всіх його виявів і шляхів реалізації в мові, – лінгвоаксіологія, яка, зі свого боку, сягає власними витокami загальної аксіології як філософської теорії цінностей.

Власне, класична філософія здійснила вагомий внесок до розуміння аксіологічного модусу мови. Так, Арістотелю належить розроблення підвалин для методологічної основи дослідження того, у який спосіб мова, що її давньогрецький філософ визначав як засіб, через котрий відбивається внутрішній світ людини, формується під впливом внутрішніх чинників морального порядку. У своєму фундаментальному творі «Нікомахова етика» мислитель викладає міркування про людські чесноти, які, згідно з його вченням, сприяють досягненню щастя та що їх, водночас, зумовлює діяльність душі: «Людське благо являє собою діяльність душі ($\psi\upsilon\chi\eta\varsigma$ ἐνέργεια) згідно доброчесності, а якщо доброчесностей декілька – то згідно найкращої і найбільш довершеної [1, с. 29]. Зі свого боку, така діяльність людини опосередкована мовою, що визначає перебіг когнітивних процесів і надає їм формального вираження.

Питання мови та цінностей набуло подальшого розвитку в працях Августина Блаженного; зокрема, теолог дефініює мову як систему заданих знаків, за допомогою яких вона позначає або речі, або думки й емоції [4]. На основі положень, що їх християнський філософ виклав у творі «Сповідь», можна зробити висновок: мова здатна віддзеркалювати Божественний порядок у людській душі й опосередковує процес формування системи цінностей людини.

Водночас І. Кант зауважував, що мова як засіб передавання знань стикається з обмеженнями, коли намагається охопити велич і різноманітність виявів буття: «Нинішній світ відкриває нам таку невимірну арену різноманіття, порядку, доцільності й краси, – чи простежуємо ми їх у нескінченності простору, чи в

необмеженому поділі його, що навіть і з тими знаннями, що міг про них набути наш слабкий розсудок, усякій мові перед такими численними і неозоро великими чудесами бракує сили, усім числам – спроможності вимірювати, і навіть наша думка втрачає всяку окресленість (*Begrenzung*), так, що наше судження про Ціле мусить вилитися в безмовне, але тим промовистіше подивування» [3, с. 364]. Саме це усвідомлення меж нашого пізнання підкреслює суб'єктивний, але водночас трансцендентний характер моральних й естетичних цінностей, що формуються в суспільстві через інтерпретацію невичерпної краси світу.

Теоретик герменевтики Г.-Г. Гадамер розглядав мову як фундаментальну площину, на якій формується наше смислове бачення світу, оскільки вона передає усталені культурні традиції та цінності суспільства. У праці «Істина і метод» філософ підкреслює, що саме через мовну спадщину людина набуває конкретного «горизонту розуміння», що впливає на її оцінки та судження про світ: «Звісно, що люди, виховані в традиціях певної мови й певної культури, бачать світ інакше, ніж люди інших традицій. Звичайно, історичні „світи“, що змінюють один одного в ході історії, відмінні і один від одного, і від сучасного світу. І все ж, хоч би в якій традиції він набув вираження, скрізь то буде вираження людського світу, тобто світу, що має мовну природу (*sprachverfasste*). Такий світ спроможний до пізнання іншого, тобто й до розширення свого власного образу світу; відповідно він приступний і для інших світів» [2, с. 413].

Отже, мовознавча проблема аксіологічного потрактування лінгвокультурних феноменів спирається на глибоке філософське обґрунтування. На сучасному етапі розвитку гуманітаристики дискурс досліджують у контексті його типів і тих атрибутів, які вплетені до його текстової структури, серед яких знаходимо й цінності. Лінгвіст М. Данезі в монографії, присвяченій семіотичному аналізу медіадискурсу, зазначає, що завдяки адаптивним змінам рекламодавці повсякчас намагаються відбивати у власних рекламних текстах будь-які тенденції в соціальній сфері (мода, музика, цінності, популярність медійних особистостей, і т. ін.), а також додає, що сучасний медіасвіт вирізняється передовсім динамічною взаємодією між рекламою, тенденціями масової культури та загальними соціальними тенденціями, де одне впливає на інше через постійну синергію [5, с. 181].

У будь-якому разі застосування аксіологічного підходу потребує комплексного аналізу, надто в розрізі лінгвокультурології та дослідження медіадискурсу, що мало б охоплювати послідовність дій, які досліднику необхідно виконати для з'ясування ціннісної модальності конкретного тексту. Серед основних методів можна виокремити такі:

1) контент-аналіз, який дає змогу визначити частоту використання певних термінів, метафор чи образів, що мають ціннісне забарвлення;

2) дискурс-аналіз, який передбачає дослідження текстів із метою виявити структурні особливості, вбудовані до мовного простору в їхньому взаємозв'язку з ціннісними орієнтирами;

3) порівняльний аналіз, у полі зору якого перебувають дискурсивні практики в різних культурах чи історичних періодах, на основі яких можна простежити еволюцію ціннісних систем конкретного суспільства;

4) соціолінгвістичний підхід, що розглядає мовлення в конкретному суспільному контексті та в оптиці наявного зв'язку між мовними формами й соціальними процесами.

На сьогодні суспільство переживає значні трансформації, мова ж як віддзеркалення цих змін стає ключовим інструментом аналізу соціальних процесів. Аксіологічний підхід відстежує еволюцію суспільних цінностей, вплив глобалізації на місцеві культурні орієнтири, а також процеси ідентифікації та репрезентації в сучасному медіадискурсі.

Підбиваючи підсумки, маємо наголосити, що аксіологічний підхід до потрактування лінгвокультурних феноменів у медіадискурсі відкриває нові виміри в аналізі сучасних суспільних процесів. Мова не є нейтральною та не існує сама для себе – вона приховує безмежні значення, які формуються під впливом історичних процесів, культурних традицій і соціальних трансформацій. На актуальному етапі розвитку людської цивілізації, коли взаємодія між різними культурами невинно посилюється, дослідження ціннісних компонентів дискурсивних вимірів людської діяльності стає не лише актуальним, але й життєво необхідним для всеохопної інтерпретації феноменів довколишньої дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістотель. Нікомахова етика / пер. з давньогрец. В. Ставнюк. Київ: Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
2. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Т. І: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики / пер. з нім. О. Мокровольського. Київ: Юніверс, 2000. 464 с.
3. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
4. Augustine of Hippo (2019). *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/augustine/> (accessed April 27, 2025).
5. Danesi M. *Understanding Media Semiotics*. London: Arnold, 2002. 263 p.
6. Fairclough N. *Media Discourse*. London: Arnold, 1995. 212 p.